

OPAS LUKIVAIKEUDESTA LAPSILLE

Elina Järviluoma - Mika Paananen - Suvi Kaila
Marketta Mäntylä, Sira Määttä & Tuja Aro

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	3
MIKÄ LUKIVAIKEUS ON?.....	4
MITEN LUKIVAIKEUS NÄKYY?	7
MISTÄ LUKIVAIKEUS JOHTUU?.....	10
KENELTÄ SAA APUA?	13
HARJOITTELU AUTTAA	16
MILTÄ LUKIVAIKEUS VOI TUNTUA?	19
LISÄLUKEMISTA	22
KIITOKSET	23
LÄHTEET	23

ESIPUHE

Terve, koululainen!

Käsissäsi oleva opas kertoo lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudesta eli lukivaikeudesta. Oppaassa lukivaikeudella tarkoitetaan sitä, että lukeminen ja / tai kirjoittaminen on hidasta tai virheellistä, ja tämä hankaloittaa koulunkäyntiä tai arkea.

Tämän oppaan sivuilla mietitään, mikä lukivaikeus on, mistä se johtuu sekä miten lukemista ja kirjoittamista voi oppia. Oppaassa pohditaan myös, millaisia tunteita ja mielteitä lukivaikeus voi herättää.

Opasta voit lukea vähän kerrallaan, esimerkiksi yhden luvun päivässä. Voit myös lukea opasta yhdessä aikuisen kanssa vuorotellen. Jokaisen luvun pääasiat löydät tiivistetysti otsikkosivulta.

Oppaan päähenkilö on Santtu, joka käy Vihivaaran salapoliisikoulua. Lukeminen on aina tuottanut Santulle päänvaivaa. Lue seuraavista luvuista tarkemmin, miten Santtu ratkaisee lukemiseen liittyviä ongelmiaan.

Mukavia lukuhetkiä!

Tekijät

MIKÄ LUKIVAIKEUS ON?

- ▶ Lukivaikeus ei ole harvinainen pulma: yleensä jokaisessa koulussa on monta lasta, jolle lukeminen on vaikeaa.
- ▶ Kun lukeminen ja / tai kirjoittaminen on hidasta tai virheellistä, puhutaan lukivaikeudesta.

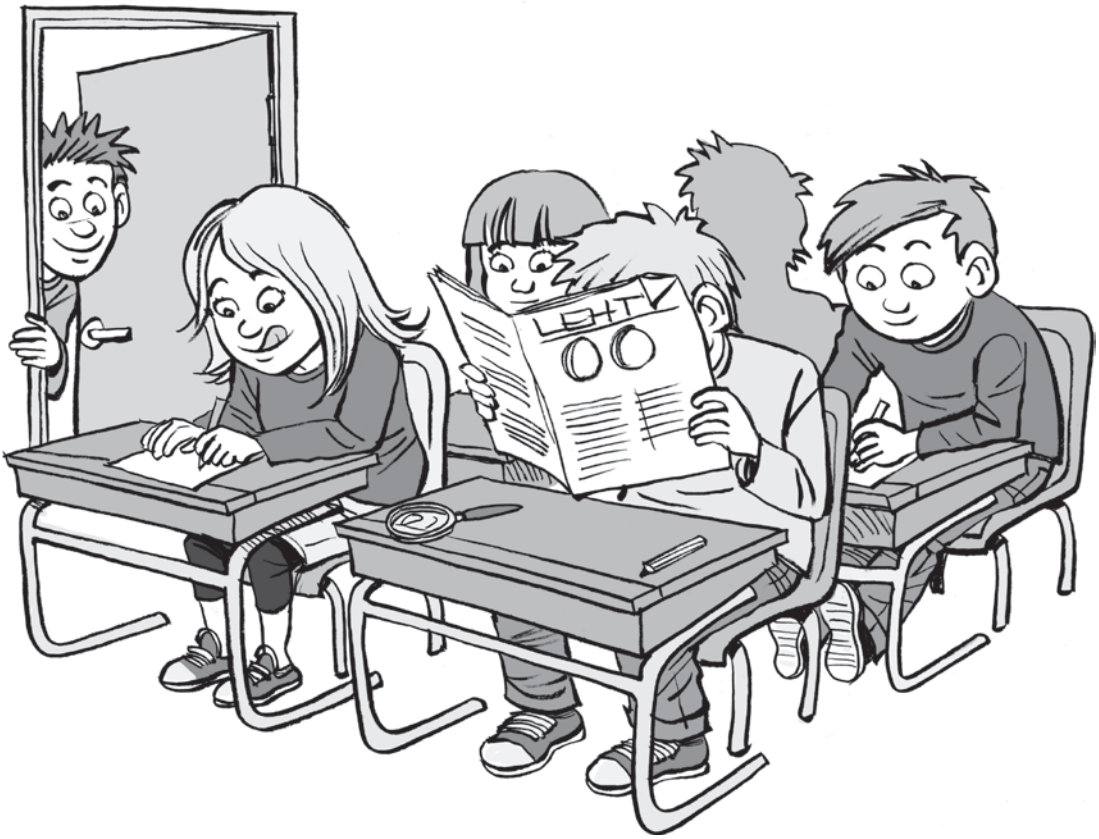

Moikka! Minä olen Santtu. Minusta tulee isona salapoliisi. Olen nyt viidennellä luokalla Vihivaaran Salapoliisikoulussa. Meidän koulu on aika kiva paikka. Meidän opettajamme ovat useimmiten tosi hauskoja. He kaikki ovat nimittäin entisiä salapoliiseja! Meidän koulussa opetellaan vähän erilaisia asioita kuin muissa kouluissa. Esimerkiksi tänään meidän luokkamme harjoitteli koko aamupäivän varjostamista. Taidamme olla siinä jo aika hyviä. Rehtori ei huomannut kertaakaan, että seurasimme häntä pitkin koulun käytäviä.

Tykkään koulusta silloin, kun me harjoittelemme salapoliisitehtävien ratkaisemista. Saamme opettajilta joka viikko yhden tehtävän ratkaistavaksi. Tehtävät ovat vähän niin kuin salapoliisitaitojen kokeita. Yleensä ne ovat aika jännittäviä. Minä olen ratkaissut tänä vuonna jo monta tehtävää: kerran löysin opettaja neiti Nokkelan kadonneen kellon ja kerran ratkaisin mystisen kalakeiton arvoituksen.

Siitä en pidä, kun meillä on oikeita kokeita. Esimerkiksi huomena meillä on maantiedon koe ja sitä varten pitäisi lukea kirjasta vielä monta kappaletta. Onneksi aloitin eilen. Olen nimittäin tosi hidas lukemaan. Tänään menee varmaan hurjasti aikaa kokeeseen lukemiseen. Tai sitten ei, jos lukeminen lähtee sujumaan ja muistan asiat hyvin tunnilta. Mutta ei kyllä huvittaisi käyttää koko iltaa lukemiseen.

Aikaisemmin lukeminen oli minulle vielä vaikeampaa. Silloin murehdin paljon sitä, miksi lukeminen on niin hankalaa. En pitänyt lukemisesta tippaakaan. Nimittäin lukemisen takia salapoliisitehtäväni menivät ennen lähes aina pieleen. Kuvittele nyt. Miten voisin selvittää jotain salakirjoitusta, kun tavallinenkin kirjoitus tuntuu välillä aivan käsittämättömältä!

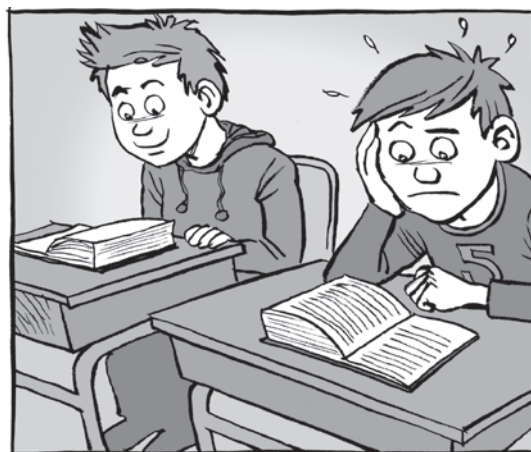

Tarinan päähenkilöllä Santulla on lukivaikeus. **Lukivaikeudella** tarkoitetaan lukemisen ja kirjoittamisen oppimisen vaikeutta.

Lukivaikeus ei ole kovin harvinainen juttu. Yleensä jokaisessa koulussa on useampi lapsi, jolle lukeminen tuottaa pulmia. Sinua ehkä mietityttää, oppivatko nämä lapset ollenkaan lukemaan ja kirjoittamaan. Kyllä he oppivat. Oppiminen vie vain enemmän aikaa. Lapset myös tarvitsevat oppimiseen oikeanlaista opastusta ja kannustusta.

Miten lukemisen ja kirjoittamisen opettelu on sujunut sinun kohdallasi?

MITEN LUKIVAIKEUS NÄKYY?

- ▶ Lukivaikeus voi näkyä eri-ikäisenä eri tavalla
- ▶ Aluksi lukeminen voi olla virheellistä, mutta usein harjoittelun myötä virheet vähenevät.
- ▶ Usein lukivaikeus näkyy siten, että lukeminen on hidasta.

Äidin ja isän kanssa ollaan muisteltu, että lukemaan oppiminen oli minulle vaikeaa alusta asti. Eskarissa kirjaimet eivät oikein kiinnostaneet minua. Pidin paljon enemmän varjostamisesta ja valepukujen valmistamisesta. Minua vähän ihmetytti, mihin minä edes tulisin tarvitsemaan kirjaimia. Ajattelin, että kyllä salapoliisi pärjää ilmankin.

Koulussa sitten huomasin, että kirjaimia tarvitaan melkein joka tunnilla. Kirjainten opettelu oli tosi vaikeaa. Ne eivät vain jääneet mieleeni. Lukemaan opettelu oli hidasta ja tein lukiessani usein virheitä. Se tuntui tosi nololta.

Nyt teen vähemmän virheitä, kun luen. En silti vieläkään pysy nopeimpien lukijoiden vauhdissa mukana. Lukeminen tuntuu välillä väsyttävältä. Joskus se vie minulta kaikki voimat. Jännitän koulussa kovasti ääneen lukemista. Mitä, jos muut eivät jaksakaan kuunnella, kun luen niin hitaasti? Tai nauravat minulle, kun teen virheitä?

Minulla on lukemisessa nykyään myös muita ongelmia. Kun luen läksyjä tai kirjaa, en aina ymmärrä, mitä luen. Joskus tekstin lopussa olen jo unohtanut, mitä alussa tapahtui.

Kokeissa vastaaminen ei myöskään ole aina helppoa. Kirjoitan vielä hitaasti ja teen jonkin verran virheitä. En osaa aina kirjoittaa hyvää vastausta, vaikka tietäisin asiasta paljonkin. Esimerkiksi kerran salapoliisihistorian kokeessa kysyttiin lempiaiheestani, kuuluisista salapoliiseista. Tietoa minulla riitti aiheesta vaikka kuinka, mutta silti sain paperille vain pari lausetta. Tosi ärsyttävää.

Lukivaikeus voi näkyä eri tavoin. Yleensä lukeminen on hidasta. Usein lukiessa tulee myös virheitä. Kirjaimet ja äänteet saattavat sekoittua toisiinsa tai niitä jää pois. Joskus on vaikeaa ymmärtää ja muistaa lukemaansa.

Myös kirjoittaminen voi olla hankalaa: kirjaimet saattavat vaihtaa paikkaa sanoissa. Kirjaimia saattaa myös jäädä pois tai niitä voi tulla liikaa.

Eri-ikäisenä lukivaikeus ilmenee eri tavoin. Lukemisen ongelma voi siis muuttua erilaiseksi, kun lapsi kasvaa.

Suomen kielessä on yksi hyvä juttu: kaikilla kirjaimilla on vain yksi ääni. **Tämän vuoksi lähes kaikki oppivat lukemaan.** Myös lapset, joille lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen on ollut vaikeaa, saavuttavat peruslukutaidon. Alussa lukeminen voi olla virheellistä, mutta harjoittelun myötä virheet jäävät usein pois. Myöhemmin **lukivaikeus näkyykin tavallisesti siinä, että lukeminen on hidasta.**

Mikä lukemisessa on sinusta helppoa?
Entä vaikeaa?

MISTÄ LUKIVAIKEUS JOHTUU?

- ▶ Lukeminen on yksi taito muiden joukossa.
- ▶ Lukivaikeus ei johdu laiskuudesta.
- ▶ Lukemiseen vaikuttavat useat asiat: lue niistä tarkemmin seuraavasta kappaleesta!

Kun lukeminen ei lähtenyt sujumaan, mietin aika paljon, mistä se oikein johtuu. Välillä ajattelin, että minussa on jokin vialla. Joskus tunsin itseni ihan tyhmäksi. Syytin itseäni ja vanhempiani siitä, että lukeminen oli minulle niin vaikeaa.

Aikuiset hössöttivät asiasta aika paljon, huokailivat ja miettivät mitä pitäisi tehdä. Heilläkin on joskus ihan kummallisia ajatuksia lukivaikueudesta. Kuulin, kun äiti jutteli lukemisen vaikeuksistani tätini kanssa. Täti oli sitä mieltä, että hankaluudet saattavat mennä itsestään ohi, vieläpä ihan yhtäkkiä! Toivoin tosi monta päivää, että lukemisesta tulisi helpompaa. Se ei kuitenkaan auttanut.

Aluksi sain usein kuulla, etten yrittänyt tarpeeksi. Minulle sanottiin: "Jos vaan yrittäisit enemmän, niin kyllä oppisit lukemaan." Tulin siitä tosi vihaiseksi. Minusta tuntui, ettei kukaan käsittänyt kuinka kovasti yritin. Äidiltä ja isältä paloi välillä pinna, kun he yrittivät auttaa minua. Minä taas kiukuttelin heille silloin, kun kaikki tuntui menevän mönkään. Välillä läksyjen tekeminen oli tosi rankkaa.

Oletko sinäkin joskus miettinyt, mistä lukivaikeus johtuu? **Lukivaikueuden syitä ei vielä ihan tarkasti tiedetä.** On tärkeä muistaa, että me kaikki olemme erilaisia ja taitavia erilaisissa asioissa. Opimme asioita eri tavoin ja eri tahdissa. Joku on taitava piirtämään, joku toinen pelaamaan pesäpalloa ja joku on hyvä olemaan kaverina. Muista kuitenkin yksi tärkeä juttu. Harjoittelemalla sinusta voi tulla parempi niissä asioissa, joissa toivoisit olevasi taitavampi. Harjoittelu nimittäin auttaa oppimaan.

Ainakin osa lukivaikueudesta on perinnöllistä. Perinnöllisyys tarkoittaa sitä, että meissä on jotain samaa kuin omissa vanhemmissamme tai sukulaisissamme. Voimme olla samanlaisissa asioissa taitavia kuin he ovat. Meille voi myös olla samat asiat vaikeita. Lukeminen saattaa tuottaa vaikeuksia samassa perheessä sekä lapselle että hänen vanhemmilleen.

Se ei välttämättä ole huono juttu: vanhemmat tietävät, miltä lukivaikeus tuntuu. He voivat siis auttaa ja kertoa, mistä on ollut heille apua. Heiltä voisi siis vaikka kysyä vinkkejä!

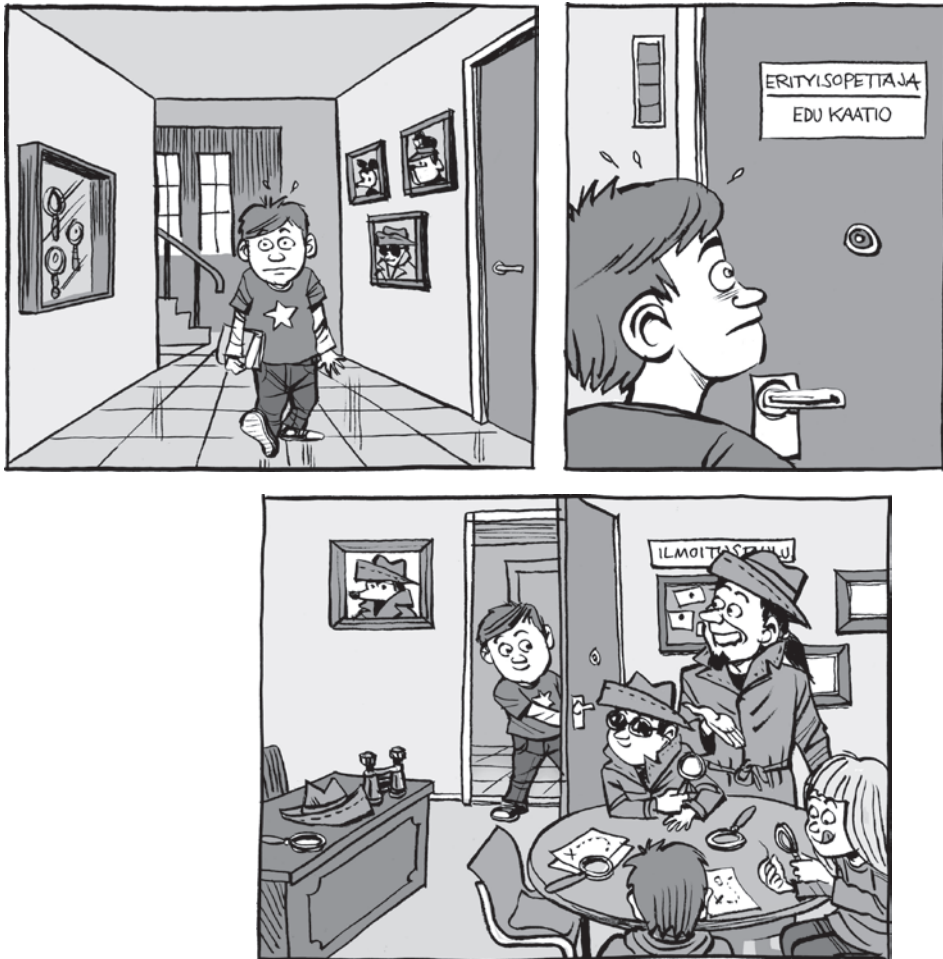
Miten lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen etenee? **Ensimmäinen asia on kirjaimen ja siihen liittyvän äänteen oppiminen.** Lukemaan oppettelun alussa tämä on erityisen tärkeää. Joillakin lapsilla kirjaimen ja sen äänteen oppiminen etenee hitaasti, jolloin lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen viivästyy. Kirjainten ja äänteiden sanomisessakin saattaa tulla virheitä, jolloin sanat eivät enää tarkoita mitään. Sama asia voi vaikuttaa kirjoittamiseen. Jos sanasta ei havaitse kuulon avulla kaikki äänneitä, voi kirjoittaessa jokin kirjain jäädä pois.

Osalla lapsista lukivaikeuteen liittyy hitaus nimetä asioita eli sanoa esineiden tai asioiden nimi. Hitaus nimetä asioita tarkoittaa lukies-sä sitä, että esimerkiksi kirjainten nimien, tavujen ja sanojen mielestä hakeminen vie hiukan kauemmin aikaa kuin muilla. Tämä hidastaa lukemista. Harjoittelu kuitenkin auttaa. Lukemisen harjoittelu nimittäin saa aikaan sen, että pikkuhiljaa kirjainten, sanan osien ja sanojen löytäminen ja tunnistaminen tulee nopeammaksi.

On hyvä tietää, että lapsi tai hänen vanhempansa eivät ole syyllisiä lukivaikeuteen. **Lukivaikeus ei ole kenenkään syytä. Lukivaikeudessa ei myöskään ole kyse laiskuudesta tai tyhmyydestä.** Opimme vain eri asioita eri aikaan.

KENELTÄ SAA APUA?

- ▶ Monet ihmiset voivat auttaa lukivaikeuden kanssa:
  - ▶ vanhemmat,
  - ▶ opettaja,
  - ▶ erityisopettaja,
  - ▶ puheterapeutti ja
  - ▶ psykologi.

Asiat alkoivat mennä parempaan suuntaan siinä vaiheessa, kun vanhemmat ja opettaja neiti Nokkela ryhtyivät selvittämään pulmaani yhdessä. He olivat kaikki huomanneet, että minulla oli vaikeaa. Opettaja sanoi ymmärtävänsä, että minä yritin kovasti. Hän arveli, että lukeminen oli minulle vaikeaa jostain muusta syystä.

Erytisopettaja herra Edu Kaatio ja oma opettajani kutsuivat minut ja vanhempani koululle eräänä iltapäivänä. Minua vähän hermostutti kuulla, mitä heillä oli sanottavana. Mutta turhaan hermoilin. He selittivät meille, että lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen ongelmat johtuivat lukivaikeudesta. Sain kuulla, että monet lapset, nuoret ja aikuiset, ja jopa salapoliisit, ponnistelevat lukivaikeuden kanssa. Tajusin, etten ole yksin enkä ihan kummallinen. Olin tosi helpottunut! Minussa ei ollutkaan mitään kauheaa vikaa. Minä tai vanhempani emme myöskään olleet tehneet mitään sellaista, mikä olisi aiheuttanut lukivaikeuteni.

Jos lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen ei suju, asialle on hyvä tehdä jotakin. **Monet ihmiset voivat onneksi auttaa.** Ensin on tärkeää selvittää, johtuvatko oppimisen ongelmat juuri lukivaikeudesta. Tässä voi auttaa **vanhemmat, opettajat ja erityisopettaja.** Yhdessä pohditaan, mitä tulisi tehdä.

Kun jollakin on lukivaikeus, hän käy lähes aina erityisopettajan luona tekemässä tehtäviä. Silloin voi kuulua lukiryhmään ja saada kotiin erilaisia harjoitustehtäviä. Osa lapsista käy myös tekemässä erilaisia tehtäviä psykologin kanssa. **Psykologi** selvittää, millä tavoin lapsen taidot ovat kehittyneet ja miten hän toimii erilaisissa tilanteissa, erityisesti oppimistilanteissa. Lisäksi psykologi haluaa tietää, mitä lapsi ajattelee vaikeuksistaan. Tarkoituksena on keksiä keinoja, miten oppiminen olisi helpompaa.

Voi ajatella, että vanhemmat, opettajat, erityisopettaja ja muut ihmiset muodostavat lapsen oman joukkueen. Koko joukkue tekee kovasti töitä auttaakseen lasta. Yhteisellä joukkue voi menestyä ja lukeminen alkaakin usein edistyä.

Ketkä kaikki kuuluvat joukkueeseesi?
Piirrä joukkueesi.

HARJOITTELU AUTTAA

- ▶ Kaikkien taitojen oppiminen vaatii harjoittelua
- ▶ Harjoittelu kannattaa: taidot edistyvät.
- ▶ Mieti, milloin ja miten sinun on hyvä harjoitella.

Sen jälkeen, kun aikuiset huomasivat lukivaikeuteni, aloin käydä erityisopettaja Edun luokassa. Harjoittelin siellä lukemista hänen ja muutaman muun lapsen kanssa. Muistan, että minua hieman jännitti. Mietin, mitä siellä pitää tehdä.

Harjoittelussa lähdettiin liikkeelle aluksi kirjaimista ja äänteistä. Ne minä jo osasin. Sen jälkeen harjoittelimme tavujen ja sanojen lukemista. Luimme erilaisia sanalistoja. Pikkuhiljaa aloimme lukea kokonaisia lauseita. Joskus luimme minuutin samaa tekstiä useampaan kertaan, ja tekstissä pääsikin joka kerran hieman pidemmälle! Oli kuulemma tärkeää, että luimme paljon myös kotona. Lukeminen sai olla mitä tahansa mielenkiintoista. Minä luinkin aika paljon salapoliisitarinoita ja sarjiksia. Kirjoitusvirheet vähenivät, kun Edu neuvoi tavuttamaan sanoja. Tavuttamalla kuulin paremmin, mitä äänteitä sanoissa oli ja mitä kirjaimia piti kirjoittaa.

Oli helpottavaa, kun osasin tehdä lukemisen tehtäviä. Erityisopettaja selitti, että minä osaan jo lukea ja se sujuu ihan hyvin, kun luen rauhas- ja hitaasti. Kun olin käynyt muutaman kerran erityisopettajan luona, huomasin, etten ollut ainoa hidas lukija meidän koulussa. Minusta tuntui, että en ole yksin ja minua autetaan. Opin myös, ettei kannata verrata itseä niihin luokan nopeimpiin lukijoihin, joilla ei ole lukivaikeutta. Ja pikkuhiljaa huomasin, että lukeminen sujui paremmin.

Aina harjoittelu ei ollut helppoa. Toisinaan se ei sujunut sitten alkuunkaan. Kun olin väsynyt, minua ei huvittanut yhtään yrittää. Taukojen pitäminen auttoi. Niiden jälkeen jaksoin taas paremmin. Keksimme vanhempieni kanssa tosi hauskan tavan harjoitella kotona. Luimme aina iltaisin vuorotellen tarinoita. Minä luin ensin ja sitten äiti tai isä luki tarinaa jonkin matkaa. Sen jälkeen oli taas minun vuoroni. Pääsimme kirjassa nopeasti tosi pitkälle!

On tärkeää muistaa, että vaikeuksille voidaan tehdä jotain. Harjoittelun ja aikuisten avulla luku- ja kirjoitustaito edistyvät. Harjoittelu voi vaatia ahkeruutta. Joskus pitää yrittää ja ponnistella **kärsivällisesti**. Muutoksia ei usein tapahdu hetkessä. Harjoitteluun meneekin monesti paljon aikaa. Toisinaan se tuntuu tylsältä. Siksi joskus varmaan mietityttää, miksi lukemista täytyy harjoitella ja mitä hyötyä siitä on.

Mietitäänpä, miksi harjoittelu on tärkeää. Muistatko, kun opettelit ajamaan pyörällä? Aluksi pyörässäsi oli apupyörät, jotka auttoivat sinua pysymään pystyssä. Saatoit harjoitella ajamista useita kertoja päivässä. Välillä menit pyöräsi kanssa nurin. Jatkoit silti harjoittelemista. Pikkuhiljaa opit ajamaan pyörää yhä taitavammin. Lukeminen on samanlainen taito kuin pyörällä ajaminen. Pyörää oppii ajamaan pyöräilemällä ja lukemaan oppii lukemalla. **Poimi Santun tarinasta vinkkejä siihen, miten lukemista ja kirjoittamista voi harjoitella!**

Harjoittelemalla säännöllisesti ja riittävän paljon opimme asioita. Ihmiset vain eroavat siinä, kuinka paljon kunkin on harjoiteltava. Joidenkin on tehtävä töitä enemmän kuin toisten. **Silloin, kun joutuu harjoittelemaan paljon, muilta saatu apu ja kannustus ovat tärkeitä asioita.** Yhdessä ponnistelu kannattaa.

Mitä sinä muuten teet, jos jonkin tehtävän tekeminen on sinulle hankalaa? Osa lapsista nolostuu tai vaivaantuu. He eivät uskalla kysyä muilta apua. **Avun pyytäminen kuitenkin kannattaa. Sen jälkeen on paljon helpompi päästä eteenpäin.**

Miten sinun on hyvä harjoitella?

MILTÄ LUKIVAIKEUS VOI TUNTUA?

- ▶ Tunteet ovat osa elämäämme. Niitä on monenlaisia, ja niitä herää monissa eri tilanteissa.
- ▶ Jos joku asia on vaikea, olo voi olla vihainen, nolo tai surullinen.
- ▶ Jos joku asia onnistuu, olo voi olla iloinen, ylpeä tai helpottunut.
- ▶ Silloin, kun joku asia vaivaa, puhuminen voi keventää oloa.

Lukivaikeus oli minulle aluksi aika vaikea juttu. Ensin yritin olla ajattelematta sitä ollenkaan. Sitten yritin peitellä sitä. Välttelin luokassa lukemista. Pelkäsin tosi paljon, että teen virheitä. Joku luokkakavereista huomautti minulle kerran virheistä. Joku vitsailikin. Se tuntui kurjalta.

Vanhemmat ja opettaja huomasivat, että jokin painoi mieltäni. He eivät kuitenkaan tiedäneet mikä oikeastaan oli vialla, kun en halunnut puhua asiasta. Lopuksi minun oli kerrottava, mikä minua harmitti. Aluksi minusta oli tosi hankala kertoa, miltä minusta tuntui ja mitä ajattelin. En löytänyt oikeita sanoja. Välillä minusta tuntui, etteivät muut ymmärtäneet minua. Puhuminen kuitenkin auttoi. Ja mitä useammin asiasta puhui, sitä helpompaa siitä tuli.

Vaikka lukeminen ei aina ole helppoa, olen ruvennut tykkäämään siitä. Olen huomannut, että minun ei tarvitse olla huippunopea lukija. Pystyn lukemaan samat asiat kuin muutkin, teen sen vain hitaammin. Lukivaikeus on vaatinut minulta pitkää pinnaa. Olenkin oppinut aika kärsivälliseksi. On tietty aikoja, jolloin ei jaksaisi yhtään yrittää. Silloin ajattelen niitä hetkiä, jolloin olen onnistunut.

Tulemme usein vihaisiksi tai surullisiksi, kun asiat menevät mönkään tai emme osaa jotain. Joskus voi myös hävettää, jos jotain asiaa ei opi yhtä nopeasti kuin muut. Se on ihan tavallista. Kaikki kokevat näitä tunteita, myös lapset, joilla on lukivaikeus.

Omien tunteiden jakaminen muiden kanssa on toisinaan hankalaa. Välillä ei ehkä oikein osaa selittää, minkälainen olo on ja mistä se johtuu. Useimmiten on kuitenkin vielä hankalampaa, jos ei kerro kenellekään huolestaan. **On hyvä puhua ajatuksista ja tunteista jonkun kanssa. Puhumisen jälkeen joku toinen tietää, että jokin painaa mieltäsi. Yhdessä pulmalle voi keksiä ratkaisuja.**

Joskus lapset ovat huolissaan siitä, että he tekevät virheitä. Oletko koskaan ajatellut, mistä virheet oikeastaan kertovat? Virheet ovat merkkejä siitä, että yritämme ja harjoittelemme. Yrittämisen kautta meistä tulee parempia niissä asioissa, jotka ovat meille vaikeita. **Virheistä ei tarvitse siis lannistua, niitä tulee harjoitellessa ihan kaikille.**

On vaikea ennustaa, kuinka lukemisen ja kirjoittamisen taidot kehittyvät lapsilla, joilla on lukivaikeus. Kaikista meistä ei tule hurjan nopeita lukijoita, niin kuin meistä kaikista ei myöskään tule esimerkiksi huippuhyviä jalkapallon pelaajia. Jalkapallosta voi kuitenkin tykätä, vaikka siinä ei olisikaan hyvä. Sama pätee lukemiseen. **Voit tykätä lukemisesta, vaikka et olisikaan niin nopea lukija.**

On hyvä muistaa, että hommia ei tulisi tehdä koko ajan. On varmasti monia asioita, joita tykkäät tehdä, ja joista pidät. Sinulla voi olla erilaisia harrastuksia ja voit olla kiinnostunut monista asioista. Välillä pitää levätä ja ottaa rennosti, jotta jaksat taas puuhastella erilaisten asioiden parissa.

Mitä sinä teet, kun jokin vaivaa mieltäsi? Kerrotko siitä jollekin?

Santun loppusanat

Kun huomasin lukemisen olevan minulle tosi vaikeaa, tunsin oloni kurjaksi. Toivoin, että olisin pystynyt tekemään itseni näkymättömäksi. Toisinaan myös pelleilin ja häiritin tunteilla, jotta muut eivät huomaisi, kuinka vaikeaa minun oli oppia lukemaan ja kirjoittamaan. Olin varma, etten ikinä oppisi.

Kun aikuiset huomasivat lukivaikeuteni, asiat muuttuivat paremmiksi. Kaverinikin tietävät lukivaikeudestani. Kysyn heiltä toisinaan apua ja heistä se on ihan ok. Vanhempani ja opettajani ymmärtävät, että yritän ja teen parhaani.

Olen oppinut, että lukivaikeus on vain hyvin pieni osa minua. Vähän niin kuin yksi pieni pala suuressa palapelissä. Lukivaikeus tulee olemaan aina osa minua, mutta voin elää sen kanssa.

Harjoittelu on auttanut paljon. Mielestäni on hyvä juttu, että lukivaikeudelle voidaan tehdä jotakin. Ekaluokalla en osannut edes kaikkia kirjaimia. Nyt osaan lukea jo vaikka mitä. Aika uskomatonta, eikö vaan? Olen huomannut, että meidän jokaisen on harjoiteltava kovasti, jotta onnistuisimme. Jopa niiden lasten ja aikuisten, joilla ei ole lukivaikeutta. Tiedän, että voin lukivaikeudestani huolimatta pärjätä koulussa ja isona aikuisten maailmassa.

Oli kiva kertoa tarinani sinulle. Toivottavasti tästä oli apua. Nyt suunta kohti uusia arvoituksia ja seikkailuja!

LISÄLUKEMISTA

Celia-kirjasto- kirjallisuutta ja tietoa lukemisesteisille: www.celia.fi

Lukimat: Tietoverkkovälitteinen peruslukutaidon sekä matematiikan oppimisvalmiuksen oppimis- ja arviointiympäristö www.lukimat.fi

Lukineuvola: www.lukineuvola.fi

Läsk pärmen: tietoa lukivaikeudesta ruotsin kielellä
www.fob.se/FDBs_material/LASK-parmen

Opetushallitus www.oph.fi

Tietoa oppimisvaikeuksista ja oppimisvaikeuksiin liittyvää materiaalia www.oppimisvaikeus.fi
Celia-kirjaston **Oppari-verkkokauppa** www.oppari.fi

KIITOKSET

Kiitämme lämpimästi tämän oppaan tekemisessä auttaneita henkilöitä:

Professori Paavo Leppänen ja professori Mikko Aro, psykologi Johanna Heinonen, psykologi Ulla Leppänen, psykologi Nina Kultti-Lavikainen, psykologi Anna-Kaija Eloranta, psykologi Silja Markkanen sekä psykologi Hanna Mäntynen, puheterapeutti Ritva Ketonen ja puheterapeutti Paula Salmi, sekä erityisopettaja Minna Ylinen, erityisopettaja Anita Mustonen sekä erityisopettaja Susanna Kaipainen-Juvonen. Kiitos myös neuropsykologisen kuntoutuskeskus Larmiksen työntekijöille, psykologian opetus- ja tutkimuslinikka Psyken sekä Terapianurkan työntekijöille.

Lisäksi lämpimät kiitokset kaikille lapsille ja perheille, jotka lukivat ja kommentoivat tekstiä sen ollessa vielä kesken!

LÄHTEET

- Ahonen, T., Siiskonen, T., & Aro, T. (toim.) (2001) Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluikässä. Juva: Ps-kustannus.
- The International Dyslexia Association (IDA). Social and emotional problems related to dyslexia (2004). Saatavissa www-muodossa: <http://www.interdys.org/jewebeditpro5/upload/SocialandEmotionalProblems.pdf>
- Kids Health. (2009). Dyslexia. Saatavilla www-muodossa: http://kidshealth.org/kid/health_problems/learning_problem/dyslexia.html
- Kids Health. (2011). Talking about your feelings. Saatavissa www-muodossa: http://kidshealth.org/kid/feeling/thought/talk_feelings.html?tracking=KRelatedArticle
- Lerkkanen, M-K. (2006). Lukemaan oppiminen ja opettaminen esi- ja alkuopetuksessa. Helsinki: WSOY.
- Lukimat, (2013). Lukeminen. Saatavissa www-muodossa: www.lukimat.fi/lukeminen
- Lyytinen, H. Ahonen, T., Korhonen, T., Korkman, M. & Riita, T. (2002). Oppimisvaikeudet. Neuropsykologinen näkökulma. Juva: WSOY
- Nadeau, K.G. & Dixon, E.B. (2005). Learning to slow down and pay attention. Washington: Magination press.
- Rantanen, M. (2012). Oppilaan tuen käsikirja Kaarinan kaupungin perusopetukseen. T. Kaarinan kaupunki: Nieminen Oy Painotalo Painola.
- Salakari, A. & Virta, M. (2012). ADHD-aikuisen selviytymisopas. Livonia Print: Tammi.
- Taylor, J.F. (2006). The survival guide for kids with ADD or ADHD. Minneapolis: Free Spirit Publishing Inc.

Niilo Mäki Instituutti
Niilo Mäki Institute

OPAS LUKIVAIKEUDESTA LAPSILLE

Santtu on viidennellä luokalla Vihivaaran salapoliisikoulussa. Lukeminen on aina ollut hänestä hankalaa ja tylsää. Koulukin olisi paljon mukavampaa, jos siellä ei aina tarvitsisi lukea. Tässä oppaassa Santtu selvittää, mikä lukivaikeus on ja mistä se johtuu. Santtu oppii myös, miten lukemista ja kirjoittamista voi oppia. Välillä Santtu pohtii, minkälaisia ajatuksia ja kokemuksia lukivaikeus hänessä herättää. Santun apuna ovat salapoliisikoulun omaperäiset, mutta sydämeliset opettajat. Santun tarinaa voit lukea yksin tai yhdessä aikuisen kanssa.

Opas lukivaikeudesta lapsille on osa OMIS-oppaiden sarjaa:
Opas lukivaikeudesta lapsille • Opas lukivaikeudesta lasten vanhemmille
Opas lukivaikeudesta nuorille • Opas lukivaikeudesta nuorten vanhemmille
Opas matematiikan oppimisvaikeuksista lapsille • Opas matematiikan oppimisvaikeuksista lasten vanhemmille • Opas matematiikan oppimisvaikeuksista nuorille • Opas matematiikan oppimisvaikeuksista nuorten vanhemmille